

lastno interpretacijo. Formalno gledano, delo obsega osem stavkov: štiri daljše, konvencionalno zasnovane stavke za solista, godalni orkester in sintetizator ter štiri kratke solistične odseke za violino (prolog in tri »pesmi«), ki delujejo kot uvodi k posameznim večjim stavkom. *Ameriški letni časi* ohranjajo značilnosti Glassovega minimalizma: repetitijo, postopno razvijanje motivov in počasno harmonsko gibanje, hkrati pa so ritmično prožni, lirično navdahnjeni in polni življenja.

Jan Prepadnik

Člani MB bande

Violine: Uroš Bičanin, Mojca Fortin, Barbara Kolbl, Jerica Kozole, Ajda Kralj, Mojca Menoni Sikur, Klara Mikuž, Nina Pirc, Maša Stopar, Mirjam Šolar, Matija Udovič

Viole: Manca Kosmač, Patricija Malovrh Mlačnik, Gea Pantner Volfand, Mateja Ratajc Kragelnik

Violončela: Jošt Kosmač, Urban Marinko, Martin Sikur
Kontrabas: Janez Avšič

Čembalo: Kayoko Ikeda

Več o nastopajočih lahko preberete v programski knjižici Festivala Maribor 2025 ali na www.festivalmaribor.si.

Glavni in odgovorni organizator

NAPOVEDUJEMO IN VABIMO

13. september 2025, ob 22.00
Dvorana generala Maistra, Narodni dom, Maribor

ZIMZELENO IN NEKAJ MODREGA ZA LAHKO NOČ

Marko Črnčec, klavir, **Bruno Domiter**, tolkala, **Janez Krevel**, kontrabas, **Ana Bezjak**, **Maša But**, **Patricija Škof**, vokali

14. september 2025, ob 19.30
Kazinska dvorana, SNG Maribor

KRIK UTIŠANIH

Mairéad Hickey, violina, **William Hagen**, violina, **Timothy Ridout**, viola, **Georgy Kovalev**, viola, **Andrei Ioniță**, violončelo, **Mate Bekavac**, klarinet

Spored: Aleksander Lokšin, Pavel Haas, Dmitrij Šostakovič

15. september 2025, ob 19.30
Sodni stolp

SPOMINI IN PREOBRAZBE

Mairéad Hickey, violina, **William Hagen**, violina, **Timothy Ridout**, viola, **Georgy Kovalev**, viola, **Andrei Ioniță**, violončelo, **Leland Ko**, violončelo, **Davor Herga**, pripovedovalec

Spored: Peter Iljič Čajkovski, Arnold Schönberg

16. september 2025, ob 17.00
Dvorana Union, Maribor

ČELOPELKA

Mairéad Hickey, violina, **Jerica Kozole**, violina, **Gea Pantner Volfand**, viola, **Leland Ko**, violončelo, **Per Rundberg**, klavir, **Davor Herga**, igravec
Koncert za otroke in družine.

Spored: Anne Dudley, Steven Isserlis

Več o preostalih koncertih: www.festivalmaribor.si

Festival
Maribor

NARODNI
DOM
MARIBOR

11.-21.
SEPTEMBER
2025

13. september 2025, ob 19.30
Dvorana Union, Maribor

LETNI ČASI – BAROČNI ROKENROL IN MINIMALISTIČNI HAJP

MB BANDA

Henning Kraggerud, violina
William Hagen, violina

Antonio Vivaldi (1678–1741)

Štirje letni časi

Koncert za violino v E-duru, RV 269, »Pomlad«

- I. Allegro
- II. Largo
- III. Danza pastorale: Allegro

Koncert za violino v g-molu, RV 315, »Poletje«

- I. Allegro non molto
- II. Adagio
- III. Presto

Koncert za violino v F-duru, RV 293, »Jesen«

- I. Allegro
- II. Adagio molto
- III. Allegro

Koncert za violino v f-molu, RV 297, »Zima«

- I. Allegro non molto
- II. Largo
- III. Allegro

Philip Glass (1937)

Koncert za violino št. 2, »Ameriški letni časi«

- Prolog
- 1. stavek
- 1. pesem
- 2. stavek
- 2. pesem
- 3. stavek
- 3. pesem
- 4. stavek

Antonio Vivaldi je v mladosti sledil poti, ki ga je sprva vodila k duhovniškemu poklicu. Leta 1703 je bil posvečen v duhovnika, vendar se je nekaj let pozneje odpovedal rednim dolžnostim in živel kot posvetni duhovnik, prost vseh obveznosti. V istem letu je nastopil službo učitelja violine v eni izmed štirih beneških sirotišnic, Pio Ospedale della Pietà, kjer je bilo bogoslužje podobno koncertom in je privabljalo številne obiskovalce. Beseda »ospedale« (bolnišnica) je bila prvotno zelo blizu pomenu »conservatorio« (konservatorij): v obeh primerih je šlo za ustanovi, ki sta na javne stroške vzdrževali in izobraževali sirote, najdence in nezakonske otroke ter dajali poudarek na poklicno glasbeno usposabljanje. Večina dečkov je ob polnoletnosti zapustila zavod, dekleta pa so v mnogih primerih ostala tam vse življenje, zato sta bila tako orkester kot zbor skoraj izključno ženska. Vivaldijeva izjemna ustvarjalna energija je tamkajšnji ansambel hitro dvignila na visoko raven. Poleg instrumentalnih del se je po letu 1710 vse intenzivneje posvečal tudi operi, in to ne le kot skladatelj, ampak tudi kot impresarij. Do konca življenja je vodil nemirno, potovanj polno umetniško

življenje, obenem pa ohranjal tesne stike s Pio Ospedale della Pietà, za katero je ustvaril številne koncerte in pozneje prevzel najvišji položaj kapelnika.

Vivaldijev opus je izjemno obsežen, še zlasti na področju instrumentalne glasbe, kjer se je izkazal kot pomemben inovator. Jedro njegovega ustvarjanja so koncerti: okoli 500 jih je, med njimi približno 350 solističnih, največ pa za violino in orkester. Ti so napisani v občutenem godalnem idiomu in se opirajo na jasne, prepoznavne oblike in pregledno strukturo. Najpogostejše vzdušje njegovih hitrih stavkov je neuklonljiva radoživost in čvrsta, vztrajna energija. Čeprav se pojavljajo trenutki vznemirjenja in izrazitejših preobratov razpoloženja, ti redko zaidejo v območje globoke tragike ali izrazite eksistencialne napetosti. Počasni stavki so običajno nežno lirični in jim pogosto sledi razposajeni finale. Vivaldijevi koncerti so napisani v obliki z *ritornellom*, kjer se izmenjujejo *tutti* odseki celotnega ansambla, ki igra preproste in razpoznavne teme, ter kontrastne, pretežno solistične epizode. Čeprav se to obliko najpogostejše povezuje z Vivaldijem, je ta ni izumil – zasledimo jo že pri beneškem renesančnem mojstru Giovanniju Gabrieliju. Je pa bil Vivaldi prvi, ki je ta princip vztrajno uveljavljal v hitrih stavkih svojih koncertov. Oblika temelji na osredotočanju na eno temo in cikličnem potovanju po tonalnem prostoru od osnovne tonalitete preko več bližnjih tonalitet do vrnitve v osnovno tonaliteto ob koncu skladbe. Vivaldijev model je pustil močan vpliv, ena od skladateljevih posebnosti, katere pa drugi niso prevzeli, je težnja po tem, da se ponovitve tem postopoma krajšajo in so manj zaključene, medtem ko se dolžina epizod daljša. Ta spremenljivost je verjetno posledica Vivaldijevega hitrega in neobremenjenega načina skladanja, brez vračanja k že napisanemu ali natančnega prepisovanja tem.

Eno najbolj prepoznavnih in trajno priljubljenih Vivaldijevih del je nedvomno cikel violinskih koncertov *Štirje letni časi*, objavljen leta 1725 in posvečen skladateljevemu mecenu, grofu Wenzlu von Morzinu. Za tisti čas nenavadno je, da je vsak koncert opremljen s sonetom, ki jih je Vivaldi morda napisal sam in barvito opisujejo prizore ali občutke, povezane z vsakim letnim časom. Ob tem je v partituro zapisal še kratke opombe, ki usmerjajo izvajalčevo oziroma poslušalčevo domišljijo. Tako ob *Pomladi* slišimo ptičje petje, šumenje potoka in spomladansko nevihto, medtem ko viola v počasnem stavku posnema pasji lajež. V *Poletju* se glasba giblje med lenobnim malodušjem zaradi vročine in dramatičnimi izbruhi nevihte. *Jesen* začenja slavje ob trgatvi in vinu, v drugem stavku se opiti zazibljejo v spanec, v finalu pa zazveni lov. *Zima* z ostrimi sinkopami in hitrimi repeticijami ustvarja občutek ledenega vetra, cepetanja v mrazu in lomljenja ledu; kontrast prinese počasni stavek, v katerem glasba slika udobje ob toplem ognjišču. *Štirje letni časi* veljajo za enega najzgodnejših primerkov programske glasbe in Vivaldi s svojim izostrenim občutkom za zvočno slikanje in pripovednost še danes deluje sveže, neposredno in očarljivo.

Med osrednje predstavnike ameriškega minimalizma spadajo La Monte Young, Terry Riley, Steve Reich in **Philip Glass**. Slednji je v domačem Baltimoreu najprej pridobil povsem tradicionalno klasično glasbeno izobrazbo, nato pa študiral na Univerzi v Chicagu in na newyorški šoli Juilliard. Njegova zgodnja dela, ustvarjena pod vplivom učiteljev Louisa Bergsme in Vincenta Persichettija, so nosila izrazite neoklasicistične poteze in izkazovala smernice in vrednote po okusu takratne ameriške akademije. Kot rezidenčni skladatelj za šole v Pittsburghu je pisal preprosta, funkcionalna dela (uglasbitve poezije Walta Whitmana in Carla Sandburga), katerih slog se mestoma približuje Paulu Hindemithu in Aaronu Coplandu. Leta 1963 je s štipendijo odpotoval v Pariz, kjer je dve leti študiral pri Nadii Boulanger v Fontainebleauju. V nadaljevanju je sodeloval z indijskim glasbenikom Ravijem Shankarjem, kar je odločilno vplivalo na njegov glasbeni razvoj. Z delom pri njem je spoznal drugačno pojmovanje glasbene oblike, zasnovano na ritmičnih vzorcih namesto na tradicionalnem harmonskem razvoju. To ga je vodilo v Indijo, kjer je želel glasbo spoznati neposredno pri njenem izviru.

Ob vrnitvi v Združene države Amerike je začel iskati nove možnosti za izvajanje svojih del. Leta 1968 je ustanovil zasedbo Philip Glass Ensemble in izoblikoval slog, ki ga je sprva poimenoval »glasba s ponavljajočimi se strukturami«. Za izvedbe svojih skladb je pogosto uporabljal ojačana glasbila, zlasti električne orgle, ki so postale osrednji del njegovega zvočnega sveta. Iz njega je postopno odstranil disonanco in kromatiko, poenostavil teksture ter se odpovedal »šolskemu« kontrapunktu in vodenju glasov, značilnem za zahodno glasbo. Tako sta za njegovo glasbo postali značilni repeticija in redukcija z izpostavljanjem melodične linije in celo tradicionalnih harmonskih odnosov, kar je prispevalo k priljubljenosti njegove glasbe tako na koncertnih odrih kot na področju filmske glasbe, rocka in popa. Zanimiv primer prepletanja slogov in recipročnosti sta njegova prva in četrta simfonija, ki temeljita na ploščah Davida Bowieja iz t. i. berlinske trilogije, nastalih z Brianom Enom, glasbenikom, ki je zaznamoval glam rock in ambientalno glasbo. (Tako Bowie kot Eno sta bila med zgodnjimi občudovalci Glassove glasbe.)

Koncert za violino št. 2, »Ameriški letni časi« je Glass dokončal leta 2009 za ameriškega violinista Roberta McDuffieja, ki ga je tudi premierno izvedel s Simfoničnim orkestrom iz Toronta pod vodstvom Petra Oundjiana. Zamisel za kompozicijo je dozorela ob večletnem dopisovanju in pogovori med skladateljem in violinistom, ki sta želela ustvariti sodobno različico v dialogu z Vivaldijevimi *Štirimi letni časi*. Glassova različica se od italijanskega predhodnika razlikuje v tem, da posamezni stavki ne ponazarjajo neposredno določenega letnega časa, temveč izražajo gladko prehajanje, neprekinjene cikle in spremembe, ki se odvijajo znotraj letnih časov samih. Skladatelj se je prav tako namenoma izognil označevanju, kateri stavek ustreza kateremu letnemu času, in je poslušalcu prepustil, da si ustvari